

Structuurrapport

bijzondere leerstoel

Samenleven met Verschil

Ben Sajet centrum

Universiteit voor Humanistiek

December 2023

Structuurrapport bijzondere leerstoel Samenleven met Vershil

Aanleiding voor dit structuurrapport is de instelling van een nieuwe leerstoel, Samenleven met Vershil, bij de universiteit voor Humanistiek in Utrecht in samenwerking met het Ben Sajat Centrum. In dit structuurrapport wordt achtereenvolgens ingegaan op de achtergrond en de doelstelling van het Ben Sajat Centrum, het domein van de leerstoel, de specifieke leeropdracht die deze leerstoel zal vervullen, de organisatorische inbedding en de taken van de leerstoelhouder. Afgesloten wordt met een profielschets van de te betrekken bijzonder hoogleraar.

Inleiding en achtergrond

Het Ben Sajat Centrum is in 2014 opgericht en stelt zich ten doel bij te dragen aan innovatie en verbetering van de langdurige zorg. Het is een kenniswerkplaats voor de langdurige zorg en richt zich op vraagstukken die voor de aangesloten grote zorgorganisaties, onderzoeks- en onderwijsinstellingen in Amsterdam en omgeving urgent zijn. Bijzonder aan de (academische) kenniswerkplaats is dat het initiatief is genomen door diverse zorgorganisaties in de langdurige zorg die zich richten op zorg voor ouderen, mensen met een verstandelijke beperking en mensen met psychosociale problematiek. Nog steeds zijn het de zorgorganisaties die in het bestuur en de werkorganisatie een grote rol spelen.

Een belangrijk kenmerk van het Ben Sajat Centrum is dat het onderzoek wordt gevoed door vragen die in de praktijk van het werkveld leven en dat het onderzoek ook dienend is aan de praktijk. Een ander belangrijk criterium is dat het onderzoek, het opleiden en de zorg zich afspeelt binnen de dynamiek van de grote stad. Tot slot is in het onderzoek altijd ruimte voor de inbreng van betrokkenen, van ervaringsdeskundigen en van naasten en van betekenis voor het opleiden van professionals. De komende jaren wordt er gewerkt volgens vier programmajnen, ieder geleid door een hoogleraar.

1. In het programma *Alledaagse Attention* onderzoeken we onderlinge aandacht in buurten. Wat maakt dat buurtgenoten elkaar ontmoeten en signaleren of anderen een helpende hand nodig hebben? En hoe kunnen relevante organisaties (gemeente, woningcorporaties, zorg- en welzijnsinstellingen, lokale ondernemers en (bewoners)initiatieven) samen investeren in een omgeving die ontmoeting en informele steun stimuleert en faciliteert – ook voor hen die vanwege gezondheid of beperking in een kwetsbare situatie zitten? (Prof dr M Kremer)

2. In het programma *Mensen met een verstandelijke beperking in de grote stad* staat de vraag centraal hoe we inclusieve en zorgzame gemeenschappen in de complexe stad kunnen realiseren waarin burgers met ondersteuningsvragen (en mensen met een verstandelijke en of psychosociale beperking in het bijzonder) zijn opgenomen en waar zij ook aan bijdragen. Een belangrijke vraag binnen dit programma is hoe we daartoe de samenwerking tussen formele en informele organisaties, tussen hulpverleners, naasten en ervaringsdeskundigen organiseren en vormgeven. (Prof. Dr. X. Moonen)

3. In het programma *Diversiteit en dementie in de grote stad* richten we ons op mensen met dementie en een migratieachtergrond. Wat is voor hen passende zorg? In dit programma gaat het om cultuurspecifieke ouderenzorg, kunstparticipatie en het ontwikkelen van een verhalenbank oudere migranten. (Prof. Dr. A. The)

4. In het programma *Leren, verbeteren en implementeren* willen we scherper in beeld krijgen hoe je leren in de dagelijkse praktijk van zorgverlening vorm moet geven, zodat het echt helpt om de kwaliteit van leven van mensen te verbeteren en zorgverleners plezier in hun werk te geven. Voor het behoud en werven van personeel is dat een cruciale factor. Wat werkt passen we zo mogelijk meteen toe. (Prof. Dr. H Nies)

Praktijk- of opleidingsvragen vormen veelal het startpunt van de wetenschappelijke onderzoeken. Inzichten worden vertaald naar curricula van het mbo- en (post-)hbo-onderwijs en scholingsprogramma's van zorgorganisaties. Ook werken praktijkprofessionals en mbo-, hbo- en universitaire studenten waar mogelijk mee aan de onderzoeken. Via Leer- en InnovatieNetwerken en Wijkleerplaatsen zijn ook docenten betrokken. Met de Regionale Raad voor de Ouderen wordt actief samengewerkt. Het Ben Sajat Centrum is tevens lid van de associatie van academische werkplaatsen mensen met een verstandelijke beperking.

Op de website van het Ben Sajat Centrum - <https://bensajetcentrum.nl/> - treft u meer informatie over de verschillende programma's, lopende projecten, bijeenkomsten en werkplaatsen.

Het domein van de leerstoel 'Samenleven met Verschil'

Hoe kunnen heel verschillende burgers goed samenleven? Dit is een vraag die zorg- en welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en overheden sinds het begin van deze eeuw sterk bezighoudt, getuige de verschillende rapporten en nota's die hierover gaan¹. Eerder waren veel zorgorganisaties gericht op aparte groepen mensen met een ondersteuningsbehoefte, zoals bijvoorbeeld mensen met psychiatrische problematiek, een verstandelijke beperking, of dementerende ouderen, die apart gehuisvest waren. Nu velen van hen zelfstandig zijn gaan wonen maar wel lokaal op hulp en zorg zijn aangewezen, zoeken instellingen naar manieren om hen te helpen om goed samen te leven met anderen en om voorzieningen te ontwikkelen die contacten tussen verschillende groepen mensen bevorderen.

Het zoeken naar manieren van goed samenleven hangt samen met het dominante ideaal van inclusief burgerschap. Ongeacht je beperkingen zou je zoveel als mogelijk op voet van gelijkheid deel moeten kunnen nemen in en aan die samenleving. Het idee is dat als je gelijkheid en inclusie wilt bereiken, je de overeenkomsten tussen burgers moet benadrukken en verschillen tussen burgers niet te veel moet uitvergroten. Al langere tijd klinkt daarom in de langdurige zorg het adagium 'mensen moeten gewoon wonen in de gewone samenleving en daar zoveel als mogelijk gewoon meedoen'.

Hoewel dit ideaal breed wordt omarmd weten we uit onderzoek dat burgers met ondersteuningsvragen niet als vanzelfsprekend deel uit maken van die samenleving. De sociale contacten blijven vaak beperkt tot familieleden, professionals en mede cliënten (Bigby, 2008; Bredewold et al., 2018; Forrester-Jones et al, 2006; Wiesel & Bigby, 2016). Participatie vindt bovendien toch vooral plaats in speciale voorzieningen voor hun 'doelgroep' (Ibid). En hoewel mede-

¹ Zie bijvoorbeeld: het volgende kamerstuk waar 'omzien naar elkaar in de wijk' (p. 7) als een van de belangrijkste agendapunten voor de komende jaren is geformuleerd: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/03/28/kamerbrief-over-hoofdpijnenbrief-toekomst-wmo>. Of het IZA zorgakkoord waarin laagdrempelige toegankelijke zorg in de buurt uitgangspunt is: [Kamerbrief Aanbieding Integraal Zorgakkoord: samen werken aan gezonde zorg | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#) Maar ook in de troonrede van 2023 wordt minstens vier keer gesproken over het belang van 'sociaal en maatschappelijk weefsel' en gaat het over plekken in de samenleving die daaraan bij kunnen dragen: [Troonrede 2023 | Toespraak | Rijksoverheid.nl](#)

burgers over het algemeen positief staan ten opzichte van mensen met ondersteuningsvragen, weten ze vaak niet hoe ze zich op moeten stellen, voelen ze zich verlegen of ongemakkelijk in het contact. Hierdoor ontstaan er in dat samenleven verschillende problemen. Mensen met ondersteuningsvragen ondervinden lichte vormen van vermijding en uitsluiting, maar krijgen ook te maken met pesterijen, uitbuiting en er ontstaan regelmatig ruzies met burens (Teeuwen, 2012; Verplanke & Duyvendak, 2010). Bovendien maken burgers met ondersteuningsvragen vaak nog te weinig gebruik van laagdrempelige voorzieningen in de buurt, wijk en of stad die duurdere zorg zou moeten voorkomen².

En of dat nog niet genoeg is, wordt er ook breder in de langdurige zorg gesproken over ‘crisis in de zorg’ (Hansen, Dahl & Horn, 2023; Kroger et al., 2019). Berger (2022) spreekt zelfs over een ‘zorginfarct’, vanwege een toenemend gebrek aan financiële middelen in de zorg, krapte aan zorgpersoneel en hevige druk op mantelzorgers. De crisis waar zij en anderen over spreken gaat echter niet alleen over een schaarste aan middelen en mensen. Er is ook een dieper liggende vraag te ontwaren in het politieke en publieke debat; namelijk wat is ‘goed samenleven’ eigenlijk? Zijn we solidair ook met burgers die hulp en ondersteuning nodig hebben? En wat verwachten we daarin van de overheid en of van elkaar? Kunnen we het recht op zorg nog wel handhaven of moeten we daarin als samenleving meer voor elkaar gaan betekenen? En als dat laatste het geval is, hoe geven we dat vorm en hoe organiseren we dit?

Hier is al vanaf de opbouw van de verzorgingsstaat discussie over, maar deze vraag wordt juist vanwege die krapte in de zorg weer extra urgent. Want als er minder formele zorg beschikbaar is, moeten en willen we zorg dan niet op een andere manier organiseren? Is dit dan wellicht de kans om weer opnieuw na te denken over wat solidariteit, gemeenschapszin en wat goed samenleven met verschil inhoudt? Kunnen we in het licht van de veranderende verzorgingsstaat zorg voor burgers die langdurig afhankelijk zijn van zorg samen met verwanten, mantelzorgers en professionals wellicht anders organiseren zodat het meedoen in de samenleving wel vorm kan krijgen? En hoe maken we daarin ruimte voor wat burgers met ondersteuningsvragen van belang vinden en nodig hebben.

De leerstoel ‘Samenleven met Verschil’ zal zich in het licht van deze ontwikkelingen richten op de vraag *‘hoe je inclusief burgerschap kan realiseren voor en met burgers met ondersteuningsbehoeften die afhankelijk zijn van langdurige zorg.’* Omdat in onderzoek naar inclusief samenleven gevoed door het gelijkheidsdenken de aandacht vaak gaat naar mensen met mildere beperkingen, zijn mensen met meervoudige en complexe problematiek weinig onderzocht (Simplican et al., 2015; Mietola et al., 2017). De leerstoel moet zich daarom ook richten op groepen met complexe en gecombineerde problematiek. Het gaat dan om mensen met ernstige psychiatrische problematiek, mensen met lvb+, mensen met niet aangeboren hersenletsel, mensen met moeilijk verstaanbaar gedrag, mensen met een ernstige verstandelijke en meervoudige beperking (emb, zevmb) en mensen die kampen met combinaties van deze beperkingen. De leerstoel richt zich nadrukkelijk ook op de verbanden waar zij nu al deel van uit maken (gezins- en familieverbanden, leefgroepen binnen intramurale zorginstellingen, peer-groepen zoals vormgegeven binnen herstelcentra) en de betekenis van deze verbanden voor het samenleven met verschil.

De leeropdracht van de leerstoel

De leerstoel Samenleven met Verschil richt zich op drie thema’s:

1. Alledaagse praktijken van samenleven met verschil; practices
2. Principes die ten grondslag liggen aan samenleven met verschil; principles

² <https://www.ggznieuws.nl/steeds-meer-hulp-in-de-wijk-voor-de-kwetsbare-burger/>

3. Beleidsmatige en bestuurskundige vraagstukken en samenleven met verschil; policies

De leerstoel en leerstoelopdracht wordt ondersteund voor het Ben Sajat Centrum. Elk van de vier programmalijnen heeft wetenschappelijk personeel en kan gebruikmaken van administratieve voorzieningen. Tussen de vier programmalijnen vindt kennisuitwisseling plaats en er wordt gebruik gemaakt van elkaars onderzoeksexpertise en kennis over de subsidiekalender(s). Bij subsidie aanvragen is vaak wederzijdse ondersteuning, en de ervaring met aanvragen is inmiddels aanzienlijk.

'Practices'

Een belangrijke leeropdracht van de leerstoel is om onderzoek te doen naar en in de concrete praktijken die zich richten op samenleven met verschil. Het gaat dan aan de ene kant om praktijken waar menging plaatsvindt. Denk aan buurten waar mensen met en zonder ondersteuningsvragen naast elkaar wonen. En aan speciaal opgezette projecten die erop gericht zijn om aandacht, hulp en zorg tussen burgers vorm te geven, zoals buurtontmoetingsplaatsen, steungezinnen en gemengd wonen projecten. Je zou deze plaatsen kunnen beschouwen als 'everyday utopias' (Cooper, 2014), omdat er in deze plaatsen wordt geëxperimenteerd en geïnnoveerd met goed samenleven en het meer ruimte wil geven aan ervaringsdeskundigen, verwanten, mantelzorgers en vrijwilligers. Vanwege het innovatieve karakter is het belangrijk om met praktijkpartners samen zulke projecten te volgen, deze door te ontwikkelen en op grond daarvan handvatten te ontwikkelen voor professioneel en bestuurlijk handelen.

Omdat deze leerstoel een ruime opvatting van inclusief samenleven moet hanteren – een die voorbij gaat aan het gelijkheidsdenken – moet de leerstoel zich ook richten op praktijken waar mensen met een beperking nu al deel van uitmaken en die meer homogeen van karakter zijn. Denk aan hun gezins- en familieverbanden, leefgroepen binnen de intramurale zorginstellingen, speciale 'peer-ontmoetingsruimtes' zoals de herstelcentra die overal in Nederland opkomen. We weten dat dergelijke 'safe spaces' (Hall, 2004; 2010) waarin ruimte bestaat voor het verschil die de beperking met zich meebrengt een belangrijke rol kunnen spelen in de empowerment van mensen met een beperking en soms ook een opstap kunnen zijn om in de samenleving mee te doen. Deze plekken en hun rol wat betreft inclusief samenleven zijn echter nog weinig onderzocht (Boland & Guerin, 2022). Daarnaast zijn deze plekken voor burgers die kampen met complexe problematiek soms al inclusief genoeg. Dan kan onderzoek zich richten op hoe het samenleven met verschil binnen deze verbanden plaatsvindt.

Naast dat het belangrijk is om meer inzicht te krijgen in de betekenis en meerwaarde van deze praktijken en deze op grond van onderzoek met betrokkenen door te ontwikkelen, zijn er ook andere urgente vragen waar het onderzoek zich op zou moeten richten. Een eerste belangrijke vraag is welke ideeën van 'goed samenleven' er achter initiatieven te ontwaren zijn en of er mogelijk ook conflicterende en botsende waarden in het geding zijn? Uit onderzoek weten we dat betrokkenen bij initiatieven verschillende ideeën over 'het goede' kunnen hebben en met het oog hierop de initiatieven inrichten en of bezoeken. Professionals stimuleren bijvoorbeeld het omzien naar elkaar, terwijl bezoekers juist ruimte en een plek zoeken waar je op een vrijblijvende manier ruimte hebt om elkaar te ontmoeten en uit te vinden wie je voor elkaar kan zijn (Blonk et al., 2019). Omdat botsende ideeën en belangen ook kunnen leiden tot het stuklopen van 'everyday utopias', moet de leerstoel actief op zoek naar deze ideeën en de vertaling hiervan en meedenken hoe ze recht te doen in de initiatieven en praktijken van goed samenleven.

Een ander belangrijke vraag waar onderzoek in deze praktijken zich op moet richten is welke balans tussen het benadrukken van overeenkomsten tussen burgers aan de ene kant en het respecteren van verschillen aan de andere kant belangrijk is om het samenleven met verschil vorm te geven? Dit raakt aan een belangrijk debat, dat ook wel bekend staat als het 'gelijkheid-verschil' of 'sameness-difference' debat (Young, 1990), welke een lange geschiedenis heeft met betrekking tot samenleven met verschil. In het verleden moesten burgers met ondersteuningsbehoeften hun overeenkomsten benadrukken om gelijkheid en inclusie te bereiken (Carey, 2019; Stiker, 1999). Nu lijken ze meer aandacht te vragen voor hun eigenheid en willen ze niet langer gedwongen worden om zich aan te passen aan de mores van 'normale' burgers. Door onderzoek te verrichten op diverse plaatsen en in verschillende verbanden waar op een eigen manier ruimte is voor juist de verschillen of de overeenkomsten tussen burgers en op plekken waar ze gelijkheid en verschil proberen te combineren, kan deze leerstoel het debat over inclusief samenleven en de onderliggende theoretische discussie over gelijkheid en verschil verder brengen.

Tenslotte geldt voor zowel de heterogene als homogene praktijken dat de rol van ervaringsdeskundigen, familieleden, verwanten, mantelzorgers en vrijwilligers meer onderzoek vraagt. Als het over inclusief samenleven gaat is de rol van deze groepen tot nu toe namelijk onderbelicht gebleven vanwege de dominante professionele logica (Boland & Guerin, 2022). Daarom is meer onderzoek van belang naar praktijken waarin deze verschillende partijen experimenteren met nieuwe vormen van het verdelen van zorg. Denk bijvoorbeeld aan familieparticipatie in zorgteams of woonzorginitiatieven die ondersteunend zijn aan het hele gezin of buurtprojecten waarin vrijwilligers een grotere rol vervullen. Ook de uitkomsten van dit onderzoek vraagt weer om een vertaling naar professioneel en bestuurlijk handelen. Wat moeten en kunnen professionals in zorg en welzijn anders doen om de 'familiale logica' (Knijn, 2004) meer ruimte te geven? En hoe kan de kwaliteit van zorg in het licht van de verschuiving van rollen en taken geborgd blijven?

'Principles'

Naast dat de leeropdracht van de leerstoel is om onderzoek te doen in en naar concrete praktijken en deze te helpen door-ontwikkelen, is het ook belangrijk om de principes van samenleven met verschil beter te begrijpen. Onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat mensen doorgaans solidair en zorgzaam willen zijn ten opzichte van mensen waar ze gelijkenissen mee vertonen ('like-me's'; McPherson et al., 2001). Een belangrijke vraag is wat dat betekent voor het samenleven met burgers met ondersteuningsvragen. Willen burgers zich solidair betonen ten opzichte van mensen die in veel opzichten niet op hen lijken? Hoe zit dat als er sprake is van combinaties van beperkingen, gaat verschil dan dubbelop tellen? Hoe kan je samenleven met verschil zo inrichten dat mensen de ruimte voelen om elkaar niet vast te zetten op een bepaald aspect van iemands identiteit? Hoe kan je de-stigmatisering hierin een rol laten spelen, ook tussen diverse 'doelgroepen' nu zorgorganisaties hun aanbod vaker gezamenlijk organiseren?

Een ander principe dat nader onderzoek vraagt en ook behulpzaam zou kunnen zijn voor het doorbreken van het 'like-me principe', is het wederkerigheidsprincipe. Onderzoek laat zien dat 'geven – ontvangen – teruggeven', de basis is voor het ontstaan van contacten en relaties in de samenleving en het fundament is voor solidariteit (Komter, 2003; 2004; 2007). Ook in relaties tussen relatieve vreemden is het gemakkelijker als beide partijen iets bijdragen en geven in contact. Een belangrijke vraag is hoe je dit principe kan gebruiken in het vormgeven en in standhouden van contacten tussen burgers met en zonder ondersteuningsvragen, ook als er burgers bij betrokken zijn die helemaal niets

terug kunnen geven of doen. Zijn mensen dan ook bereid tot uitwisseling? Meer onderzoek naar uitwisseling met burgers met zwaardere problematiek is daartoe belangrijk.

Ook bestaan er nog veel vragen over de principes die spelen binnen 'gegeneraliseerde wederkerigheidsverbanden' waarin zowel burgers met beperkingen, hun familieleden, mantelzorgers en vrijwilligers en professionals zijn opgenomen. Het is belangrijk om in het licht van de herverdeling van zorg, meer inzicht te krijgen in hoe dergelijke nieuw samengestelde verbanden werken en hoe uitwisseling daar op een voor alle partijen houdbare manier tot stand komt en kan blijven bestaan. Welke verwachtingen hebben mensen wat betreft geven en ontvangen in dergelijke verbanden, hoe kan je er voor zorgen dat mensen niet afhaken omdat ze het idee hebben dat er sprake is van een 'oneerlijke verdeling' van hulp of zorg? Welke wellicht onuitgesproken principes van wederkerigheid spelen hier een rol die op begrip dienen gebracht om verstoorde verhoudingen te voorkomen?

Deze, maar ook andere principes waarvan we weten dat die een rol kunnen spelen in het samenleven met verschil - zoals het inzetten op gezamenlijkheid, het begrenzen van contact en of het inbouwen van ruimte om uit het contact te kunnen stappen – vragen nader onderzoek ook in relatie tot het samenleven met burgers met complexe en meervoudige ondersteuningsvragen en hun familieleden, verwanten en andere mantelzorgers.

'Policies'

Tenslotte moet deze leerstoel meer inzicht geven in beleidsmatige, bestuurskundige en organisatorische vraagstukken die verband houden met de organisatie van samenleven met verschil. Het gaat dan over vraagstukken die opkomen naar aanleiding van de eerder genoemde doelgroep overstijgende samenwerking tussen organisaties in buurten en wijken. Ook gaat het over de grotere rol van ervaringsdeskundigen, familieleden, verwanten, mantelzorgers, vrijwilligers en groepen georganiseerde burgers in initiatieven die zich richten op samenleven met verschil die we overal in het land zien opkomen³ en de samenwerking van deze partijen binnen intramurale zorginstellingen.

Het betreft vraagstukken over het vergroten van zeggenschap van nieuwe groepen burgers. Dus hoe kan je niet alleen spreken over het belang hiervan maar deze zeggenschap van ervaringsdeskundigen, familieleden, verwanten, mantelzorgers en groepen georganiseerde burgers ook daadwerkelijk organiseren? Ook moet deze leerstoel meer inzicht geven in welke steun en sturing op bestuurlijk niveau nodig is om doelgroep overstijgend en interdisciplinair samen te werken. Daarnaast roept bovenstaande vragen op over de verdeling van verantwoordelijkheden als meerdere partijen zeggenschap krijgen. Hoe verdeel je deze verantwoordelijkheden en welke afspraken zijn hieromtrent nodig?

Bovendien heeft deze leerstoel als doel concrete kennis te genereren voor (beroeps)opleidingen binnen het zorg en welzijnsdomein (mbo, hbo, of wo). Dit is van belang vanwege de veranderende zorgomgeving die er voor zorgt dat sociale professionals nieuwe en andere verantwoordelijkheden op zich moeten nemen (Trappenburg, 2022). Specifiek voor mbo- en hbo geschoolde sociale professionals zijn praktische richtlijnen essentieel om hen te ondersteunen bij het omgaan met deze

³ Zie bijvoorbeeld de coöperatie in Woudenberg waar zorg en welzijnsorganisaties en burgerinitiatieven samenwerken in het sociaal domein: <https://vng.nl/artikelen/cooperatie-in-woudenberg-iedereen-denkt-mee-over-het-sociaal-domein> of het initiatief Thuis in je Wijk in de gemeente Utrecht waar zorg en welzijnsorganisaties en samenwerking met informele zorg nadenken over inclusieve buurten: <https://www.nizu.nl/thuisinjewijk/>

verschuivingen. Daarnaast is het van belang dat de leerstoelhouder aandacht besteedt aan de implicaties hiervan voor het beroep en de professie van de sociale professional. De kennis die in het kader van deze leerstoel wordt vergaard, dient te worden verspreid onder onderwijsinstellingen en beroepsverenigingen. Hiermee kunnen zij professionals op mbo, hbo en wo-niveau in het zorg en welzijnsdomein begeleiden bij het ontwikkelen van de noodzakelijke kennis en vaardigheden die vereist zijn voor hun werk in de praktijk van het sociaal werk, zorg en ondersteuning en voor burgers met complexe ondersteuningsvragen in het bijzonder.

Aansluiting van de leerstoel bij de Universiteit voor Humanistiek

Onderzoek

De centrale vraag in het onderzoeksprogramma van de UvH is 'Hoe de mogelijkheden kunnen geoptimaliseerd om mensen een waardig en betekenisvol leven te laten leiden in een rechtvaardige en zorgzame samenleving'. De leerstoel 'Samenleven met Verschil' draagt aan deze vraag bij door onderzoek te doen naar *wat* een zorgzame samenleving is en *hoe* die te realiseren. Daarbij kent de leerstoel 'Samenleven met Verschil' een bijzondere inzet voor burgers die langdurig afhankelijk zijn van zorg en de verbanden waarin ze zich bevinden. Deze inzet voor burgers die zich in een 'kwetsbare' positie bevinden vanwege het turbulente zorglandschap sluit aan bij wat de UvH in onderzoek van belang vindt. Ook het interdisciplinaire karakter van de bovenstaande vraagstukken – die een sociaal wetenschappelijk, wijsgerige, maar ook bestuurskundige blik vereisen – passen bij het interdisciplinaire onderzoek van de UvH.

De bijzondere leerstoel Samenleven met Verschil zal ingebed worden in de leerstoelgroep Burgerschap en Humanisering van de Publieke Sector (BHPS). Dit is een passende plek, omdat hier onderzoek plaatsvindt naar volwaardig burgerschap van alle burgers en dus ook burgers met een beperking. Bovendien is er binnen deze leerstoelgroep aandacht voor hoe de publieke sector in te richten om volwaardig burgerschap van alle groepen burgers in de verbanden waar ze deel van uitmaken te realiseren.

Omdat het thema van de leerstoel Samenleven met Verschil aansluit bij de algemene missie van de UvH, zijn de vraagstukken die binnen deze bijzondere leerstoel centraal staan, ook voor andere leerstoelen interessant en zal onderzoek in samenwerking met collega's van deze leerstoelen vorm worden gegeven. Voor de hand ligt bijvoorbeeld een verbinding van de bijzondere leerstoel Samenleven met Verschil met de verschillende onderzoeken op de UvH naar goede zorg voor gezinnen met een zorgintensief kind die momenteel worden uitgevoerd bij BHPS en Zorgethiek. Bovendien zijn er diverse aanknopingspunten voor een samenwerking met de bijzondere leerstoel Disability Studies, omdat ook hier aandacht is voor sociale inclusie en inclusief samenleven. Tenslotte, kan deze leerstoel in verband met de vraag wat de rolverschuiving voor de professie van 'sociaal werkers' (in brede zin) betekent, een brug slaan tussen onderzoeken zoals die plaatsvinden binnen de leerstoel BHPS, de leerstoel Sociaal Werk en de leerstoel Geestelijke verzorgingsstudies.

Onderwijs

De kennis die middels deze leerstoel wordt opgedaan is direct relevant voor de Master Burgerschap en Kwaliteit van Samenleven, omdat het bijdraagt aan beter begrip van volwaardig burgerschap van burgers met een beperking en een verdere doordenking van wat kwaliteit van samenleven is en hoe het denken over beide de positie van diverse burgers kan beïnvloeden. De leerstoel draagt ook bij aan kennis die van groot belang is voor de nieuw te ontwikkelen Master Sociaal Werk. Het bijdragen aan

de kwaliteit van samenleven behoort immers tot de kerntaak van sociaal werkers en gefundeerde kennis hierover dient een plek te krijgen binnen deze Master. Tenslotte draagt de leerstoel bij aan kennis over sociale en ethische vraagstukken rondom samenleven met verschil die centraal staan in de Masters Zorgethiek en Humanistiek.

Betekenis samenwerking UvH en Ben Sajet

Het Ben Sajet Centrum heeft een zeer relevant netwerk waar veel van het onderzoek uitgevoerd zal worden.. Denk aan de directe met relatie zorginstellingen in de langdurige zorg maar ook aan de verbinding met mbo en hbo opleidingen waar kennis gedeeld zal worden. Het Ben Sajet Centrum is aangesloten bij de associatie van academische werkplaatsen mensen met een verstandelijke beperking en zal hierin door de bijzonder hoogleraar worden vertegenwoordigd. Ook inhoudelijk is er bij het Ben Sajet Centrum kennis aanwezig waar de UvH zijn voordeel mee kan doen, denk aan de uitgebreide kennis op het gebied van diversiteitsvraagstukken, kwaliteit van zorg bij groepen burgers die gebruik maken van langdurige zorg, samenleven in de grote stad.

Aansluiting van de leerstoel bij het Ben Sajet Centrum

De leerstoel heeft een Ben Sajet Centrum karakter, dat wil zeggen dat in de uitvoering van de leeropdracht aspecten van zorg en ondersteuning, onderzoek en onderwijs met elkaar vervlochten zijn en dat output afhankelijk van de drie thema's ook valorisatiekenmerken heeft in deze drie domeinen. De evaluatie van het succes van de leerstoel na vijf jaar wordt ook aan de hand hiervan bepaald. De indicatoren van evaluatie worden door de leerstoel begeleidingscommissie samen met de kandidaat leerstoelhouder bepaald.

Profiel en taken

De hoogleraar is goed op de hoogte van de praktijk en de theorie van samenleven in een superdiverse context in Nederland tegen de achtergrond van toenemende schaarste aan zorgpersoneel, middelen en voorzieningen. Kende de zorg voor mensen met een beperking eerder vooral een institutionele context, inmiddels maakt de zorg meer onderdeel uit van het samenleven in buurten en wijken. De kandidaat is goed op de hoogte van deze ontwikkelingen en wat dit vraagt van de diverse betrokkenen en hun verschuivende posities en rollen (burgers, verwanten, mantelzorgers, vrijwilligers en professionals). Daarnaast heeft de hoogleraar kennis en expertise op het gebied van organisatie van goed samenleven en moet de kandidaat de uitkomsten van onderzoek weten te vertalen naar praktijk, onderwijs en beleid. De hoogleraar is verbonden aan het programma 'mensen met een verstandelijke beperking' en moet daarom in staat zijn om mee te denken op thema's die binnen dit programma lopen.

Functievereisten

De kandidaat:

- is gepromoveerd in de sociale wetenschappen;
- is goed bekend met diverse praktijken van samenleven van mensen met een beperking;
- beschikt over een breed en relevant netwerk in de verschillende pijlers van het Ben Sajet Centrum (onderzoek, onderwijs, praktijk en beleid) ;
- heeft ervaring en affiniteit met het ontwerpen en geven van universitair onderwijs;
- is aantoonbaar pro-actief en in staat gebleken zelfstandig financiële onderzoeksmiddelen te verwerven;
- heeft ruime ervaring in het zelfstandig managen van onderzoeksprojecten en het begeleiden van medewerkers hierin;
- heeft aantoonbare ervaring in het begeleiden van promotietrajecten;
- heeft een goede track-record wat betreft publicaties in Nederlandstalige (publieks)media en in nationale en internationale tijdschriften;
- heeft ruime ervaring met verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden die aansluiten bij het onderzoek doen naar en met mensen met een beperking;
- Beschikt over goede contactuele en communicatieve vaardigheden.

Amsterdam, 2023-11-22